

Annotatie BWO 15 september 2022

1 Aanleiding en doel overleg

Op 15 september a.s. nemen dNC-19 en pSG deel aan het BWO. Naar verwachting wordt op vrijdag 16 september a.s. het eerste deelrapport over de inkoop van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) - dat ziet op de overeenkomst met Relief Goods Alliance B.V. (RGA) - door onderzoeksbureau Deloitte openbaar.

2 Deelnemers overleg

Deelnemers zijn: de MP, de vice MP's (waarbij mevrouw Kaag verhinderd is en vervangen zal worden), de minister van VWS en de minister voor LZS.

3 Te bespreken punten

De volgende punten kunnen benoemd worden:

- Hoofdlijnen eerste deelrapport.
- Duiding.
- Proces (in aanloop naar) verzending rapport.

4 Advies en toelichting

Hieronder vindt u van bovengenoemde bespreekpunten een toelichting.

Hoofdlijnen eerste deelrapport

Vooraf:

- De totstandkoming en oplevering van het rapport heeft langer geduurd dan vooraf was ingeschat. De reden hiervan is volstrekt duidelijk: de omvang van het rapport bevat ruim 600 pagina's (incl. bijlagen) en het onderzoeksbureau heeft grondig en zorgvuldig onderzoek verricht.
- Er volgen nog twee rapporten van de deelonderzoeken naar de overige inkopen van PBM. Indien gereed kan er een vergelijking en algemene conclusie gemaakt worden tussen de bevindingen van verschillende rapporten.
- Het onderzoeksbureau heeft de feitelijke bevindingen en relevante omstandigheden in dit eerste deelrapport weergegeven zonder daarbij conclusies te trekken. Gelet op de toezegging aan de Kamer is MLZS een concept kabinetsreactie aan het voorbereiden. Deze ligt nu voor ter bespreking. Het betreft een reactie met eigen conclusies inclusief een inhoudelijke reflectie op de hoofdpunten. De brief benoemt daarnaast een aantal lessen voor de toekomst.

Belangrijkste inhoudelijke punten rapport:

Onderstaande punten zijn waargenomen tijdens de controle door opdrachtgever (VWS) of opdrachtnemer (Deloitte) aan de opdracht heeft voldaan.

- Tijdsgewricht: coronacrisis waarbij de wens en opdracht vanuit de politiek en samenleving in deze eerste maanden helder was. Er moest 'alles op alles' gezet worden om zorg te dragen voor voldoende PBM voor de zorg.
- VWS vroeg LCH mede daarom om maximaal in te kopen ('oversupply') vanwege grote onzekerheid leveringen en kwaliteit. Ook de toekomstige behoefte aan en verbruik van PBM was lastig te voorspellen mede vanwege de onvoorspelbaarheid van de pandemie.

Spanningsveld tussen LCH ('er is voldoende in bestelling') en VWS ('kopen, kopen, kopen') was al zichtbaar.

- Betrokkenen Stichting Hulptroepen Alliantie (SHA) / Relief Goods Alliance B.V. (RGA) hebben geprobeerd op verschillende manieren ingang te vinden bij de politieke leiding van VWS. Tijdens de contacten tussen SHA/RGA en VWS/LCH hebben laatstgenoemde partijen veelvuldig aangegeven geen tweede inkoop- en distributiekanaal naast LCH te wensen. Wens was om SHA/RGA als leverancier van PBM aan LCH te laten fungeren.
 - Uit het embargorapport rijst het beeld dat LCH heeft druk door VWS ervaren bij de voorgenomen overeenkomst met RGA. Opnieuw spanningsveld waarbij VWS handelde vanuit politieke opdracht (maximaal inkopen). Rapport laat niet zien of de voorgenome weerstand vanuit LCH door VWS is teruggekoppeld aan verantwoordelijke bewindspersonen.
 - Verschil van inzicht tussen VWS en LCH over verantwoordelijkheden zoals prijsbeoordeling van de overeenkomst met RGA. Ook onduidelijkheid bij VWS over besluitvorming LCH (wijziging vervoer PBM).
 - Er bestond tussen VWS en RIVM verschil van inzicht over de rol en taken binnen de kwaliteitscontrole van PBM door RIVM. Kwaliteit van de door geleverde mondmaskers van RGA was uiteindelijk in orde.
- Handelen SHA/RGA:
- Betrokkenen RGA hebben forse druk – via publieke opinie, social media en politieke ingangen – op VWS uitgeoefend en zelfs partijen bewust tegen elkaar uitgespeeld.
 - Onduidelijkheid voor VWS hoe bv's en stichting van SHA/RGA zich tot elkaar verhiel: vermenging. Rapport laat niet zien waarom er voor aparte bv RGA is gekozen.
 - Transcript geluidsopname: bovengenoemde verwarring over SHA en/of RGA als leverancier in gesprekken met VWS/LCH is bewust door SHA/RGA in stand gehouden. VWS/LCH was zich bij sluiten overeenkomst van bewust dat het RGA betrof. Ook blijkt dat SHA/RGA bewust gebruik maakte van de kennis en 'goedheid' van betrokken non-profit partijen ten behoeve van het 'maken van profit door RGA zelf.

Duiding

Keuze voor aparte bv RGA

Hierboven is beschreven dat het voor VWS onduidelijk was hoe de bv's en stichting van SHA/RGA zich tot elkaar verhiel (vermenging). Uiteindelijk heeft SHA voor een aparte bv RGA gekozen. Een alternatieve optie was echter bijvoorbeeld om een tweede bv – naast HABV - binnen de bestaande stichting (SHA) te plaatsen.

Politiek: rol betrokken bewindspersoon (toenmalig MVWS)

Ten aanzien van de rol van bewindspersonen in deze casus geeft het rapport aan dat in aanloop naar de overeenkomst met RGA de toenmalig minister van VWS (MVWS) hier in procesmatige zin bij betrokken is geweest. Dat blijkt uit het appverkeer tussen MVWS en de heer 5.1.2e en de afstemming met de toenmalig minister voor Medische Zorg en Sport en VWS. Uit de bevindingen blijkt dat er geen sprake is geweest van inhoudelijke betrokkenheid door de toenmalig MVWS als het gaat om afstemming over de specifieke elementen van de overeenkomst met RGA. Echter, bij het lezen van het rapport is het aannemelijk dat de lezer de conclusie kan trekken dat de betrokkenheid bovengemiddeld is geweest en er geen afstand is gehouden. Opmerking: de door de toenmalig MVWS openbaargemaakte appjes rondom het debat van 7 april jl. komen overeen met de appjes in dit rapport, met uitzondering van enkele appjes die openbaargemaakt zijn door de SG van het ministerie van Financiën.

Media:

Op 14 september jl. heeft de Volkskrant en vervolgens vrijwel alle andere media bericht over geluidsopnamen waarin de bestuurders van RGA aangeven bewust te hebben gekozen voor een commercieel traject. De betreffende gepubliceerde delen van de opnamen zijn ook verwerkt in transcripten in het eerste deelrapport. Verwacht wordt dat vanwege deze publiciteit op 14

september de aandacht bij het openbaar worden van het rapport vooral zal uitgaan naar de rol van VWS rondom en tijdens de totstandkoming van de overeenkomst met RGA.

Kamerbrief:

MLZS zal naast de inhoudelijke reflectie en conclusies een tweetal lessen benoemen die getrokken kunnen worden:

1. Hoe ga je om met rolvastheid van ambtenaren en bewindspersonen in een dergelijk tijdsgewricht met grote publieke druk en ambtenaren die handelen vanuit een politieke opdracht binnen een omgeving waarin met verschillende partijen met andere belangen wordt samengewerkt?
2. Hoe ga je ten tijde van een crisis om met rollen en verantwoordelijkheden wanneer er geen of weinig afspraken zijn gemaakt tussen de verschillende (samenwerkende) partijen?

Hier wordt een koppeling gemaakt met de kabinetsreactie van 1 april jl. op het eerste deelrapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid inzake de coronacrisis.